

Wyrok z dnia 12 kwietnia 2011 r.

III KRS 2/11

Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przeniesienia sędziego w stan spoczynku na podstawie art. 71 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) powinna być podjęta przy uwzględnieniu przede wszystkim interesu publicznego (potrzeby wymiaru sprawiedliwości).

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Romualda Spyt (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2011 r. sprawy z odwołania Teresy D. od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa [...] z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie odmowy przeniesienia sędziego w stan spoczynku,

u c h y l i ł zaskarżoną uchwałę i sprawę przekazał Krajowej Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Uchwałą z dnia 17 listopada 2010 r. [...] Krajowa Rada Sądownictwa postanowiła odmówić przeniesienia Teresy D. - sędziego Sądu Rejonowego w P. w stan spoczynku.

Podejmując uchwałę, Rada powołała się na uregulowania zawarte w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 100, poz. 1082 ze zm.) i art. 73 § 1 w związku z art. 71 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

W uzasadnieniu wskazano, że wniosek Kolegium Sądu Okręgowego uzasadniony został niepełnieniem przez Teresą D. służby sędziowskiej przez ponad rok z powodu choroby. Przywołując treść art. 71 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, zauważono, że nie nakłada on na Krajową Radę Sądownictwa obowiązku, lecz tylko możliwość przeniesienia sędziego w stan spoczynku w sytuacji,

gdy nie pełni on przez okres roku służby z powodu choroby. Z możliwości tej należy skorzystać tylko wówczas, gdy stan zdrowia sędziego nie rokuje powrotu do służby, jeśli zważyć, że przeniesienie w stan spoczynku praktycznie uniemożliwia sędziemu ponowne sprawowanie urzędu sędziego i z tego względu pociąga za sobą nieodwracalny skutek w tym zakresie. Wskazano, że z przedstawionych odpisów dokumentów medycznych nie wynika, by rodzaj schorzeń sędzi Teresy D., w związku z którymi korzysta ze zwolnień lekarskich, uzasadniał tego rodzaju rokowania.

Teresa D. wniosła do Sądu Najwyższego odwołanie od powyższej uchwały. Wskazała, że okoliczności dotyczące jej sytuacji i będące podstawą rozpoznawanego wniosku wyczerpują w całości zakres przepisu artykułu 71 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych stanowiącego, że jeżeli z powodu choroby sędziego nie pełnił służby przez okres roku, może być przeniesiony w stan spoczynku na wniosek kolegium właściwego sądu. Podkreśliła, że cytowany przepis prawa nie uzależnia przeniesienia sędziego w stan spoczynku od spełnienia żadnych innych przesłanek, w szczególności takich, którymi Krajowa Rada Sądownictwa uzasadniła swoją odmowną decyzję. W tej sytuacji ani fakt nieskorzystania dotychczas z płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, ani brak przesłanki, o jakiej mowa w artykule 70 § 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych (żądanie zbadania niezdolności do pracy przez lekarza orzecznika i wydanie orzeczenia w tym przedmiocie) nie mogą stanowić dodatkowych warunków dla zastosowania niezależnej normy z artykułu 71 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych.

Odwołująca się podniosła, że jej zdaniem treść art. 70 § 1 i 2 i art. 71 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych wykluczają się wzajemnie, sankcjonując dwie różne sytuacje i wynikające z nich różne przesłanki nie mogą być nakładane na sędziego do spełnienia łącznie.

Zauważyła także, że w uzasadnieniu podjętej uchwały Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła, że z odpisów zwolnień lekarskich i innych dokumentów medycznych nie wynika, by rodzaj schorzeń uzasadniał brak rokowań powrotu do służby. Taki kierunek interpretacji dokumentów przez Radę wykracza, w ocenie odwołującej się, poza obszar jej kompetencji. Wskazała także, że po pierwsze, z przedłożonych dokumentów nie wynika, że stan jej zdrowia rokuje powrót zdolności do pracy, a po wtóre, dokumentacja lekarska służy w szczególności potwierdzeniu faktu niepełnienia służby przez okres jednego roku z powodu choroby, która to przesłanka stanowić powinna jedyny zakres poddany ocenie Radzie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Między przepisami art. 70 § 1 i art. 71 §1 Prawa o ustroju sądów powszechnych występuje istotna różnica. Pierwszy z nich ma charakter bezwzględnie obowiązujący, bowiem stwierdzona zgodnie z jego wymaganiami trwała niezdolność do pełnienia służby nie pozostawia Krajowej Radzie Sądownictwa swobody co do decyzji o przeniesieniu sędziego w stan spoczynku. W takim przypadku przeniesienie to ma charakter obligatoryjny. Natomiast w art. 71 § 1 decyzja ta pozostawiona została swobodnemu uznaniu Rady, co oznacza, że sam fakt niepełnienia służby przez rok nie musi stanowić podstawy do zastosowania dyspozycji tej normy. Nietrafne jest więc stanowisko skarżącej, że w świetle przepisu art. 71 § 1 przesłanka ta (niepełnienie służby przez rok) „stanowić powinna jedyny zakres poddany ocenie KRS”. Ustawodawca, pozostawiając Radzie ocenę wniosku sformułowanego na podstawie tego przepisu, jednoznacznie dał wyraz temu, że uwzględnienie go zależy od oceny tego organu. Krajowa Rada Sądownictwa jest więc uprawniona do samodzielnego ustalania kryteriów, którymi się kieruje, podejmując uchwałę dotyczącą przeniesienia sędziego w stan spoczynku na podstawie art. 71 § 1 ustawy.

Uznanie (administracyjne) nie oznacza dowolności, bowiem uchwała w przedmiocie przeniesienia sędziego w stan spoczynku powinna być podjęta przy uwzględnieniu interesu publicznego (potrzeby wymiaru sprawiedliwości) i słusznego interesu sędziego. Ocena ta więc siłą rzeczy opierać się musi na innych kryteriach niż tylko niepełnienie służby przez rok. Przy czym podkreślenia wymaga to, że przywołane abstrakcyjne kryteria indywidualizują się w konkretnych okolicznościach danej sprawy wynikających z uzasadnienia wniosku kolegium sądu. W niniejszej sprawie, Rada, podejmując uchwałę, powołała się na nieodwracalne skutki przeniesienia sędziego w stan spoczynku. Argument ten ma doniosłe znaczenie, bowiem w istocie przepisy Prawa o ustroju sądów powszechnych nie przewidują możliwości powrotu do służby sędziego przeniesionego w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 i art. 71 § 1, choćby nawet odzyskał zdolność do służby (zmiany w tym zakresie zawarte są w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw). Co do zasady zaś uposażenie w stanie spoczynku powinno przysługiwać sędziom, którzy są niezdolni do pełnienia służby z

powodu choroby lub utraty sił, dlatego przepis art. 71 § 1 stosowany być powinien w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Biorąc pod uwagę ustawową procedurę orzekania o trwałej niezdolności sędziego do służby, wskazaną w przepisie art. 70, należy przyjąć, że bez stosownego orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nie ma podstaw do formułowania wniosku (przez Krajową Radę Sądownictwa, kolegium sądu, sędziego) o braku rokowań co do odzyskania sprawności organizmu, a co za tym idzie, braku rokowań powrotu do służby. Taki wniosek oznacza bowiem stwierdzenie trwałej niezdolności do służby. Uprawnione jest jedynie twierdzenie o czasowej niezdolności do pracy, jeśli wynika ona ze stosownego zaświadczenia lekarskiego. Brak orzeczenia lekarza orzecznika o trwałej niezdolności do służby oraz zaświadczenia lekarskie o czasowej niezdolności do pracy uprawniają Radę do przyjęcia stanowiska o pomyślnych rokowaniach co do powrotu do zdrowia sędziego i odzyskania przez niego zdolności do służby. Pamiętać też należy o tym, że zarówno kolegium sądu jak i sam sędzia jest uprawniony do wystąpienia o wszczęcie procedury orzeczniczej zmierzającej do stwierdzenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 2), co usuwa stan niepewności niekorzystny zarówno dla wymiaru sprawiedliwości jak i samego sędziego. Nie można zatem zanegować stanowiska Rady, że kolegium sądu - w przypadku niepełnienia przez sędziego obowiązków przez rok z powodu choroby - w pierwszej kolejności powinno skorzystać z drogi wyznaczonej przez przepis art. 70, jeśli jedynym argumentem wniosku o przeniesienie w stan spoczynku jest brak rokowań powrotu sędziego do zdrowia (a tym samym do służby). Wbrew zatem wywodom odwołania, chociaż przepisy art. 70 § 1 i art. 71 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych zawierają odmienne przesłanki (przyczyny) przeniesienia sędziego w stan spoczynku, to kryterium przyjęte przez Radę polegające na wskazaniu pożądanego modelu postępowania, kiedy w grę wchodzi wyłącznie brak rokowań powrotu sędziego do służby, uznać należy za słuszne.

Jednakże biorąc za punkt wyjścia powyższą argumentację, nie sposób nie zauważyć, że przyznanie wyłącznie kolegium sądu uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem o przeniesienie sędziego w stan spoczynku, na podstawie art. 71 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, prowadzi do wniosku, że instytucja ta wprowadzona została przede wszystkim z uwagi na interes wymiaru sprawiedliwości. Ma ona więc na celu usunięcie negatywnych skutków długotrwałego niewykonywania obowiązków przez sędziego w zakresie organizacji pracy sądu. Jeśli założyć, że

liczba etatów w sądzie odpowiada rzeczywistemu obciążeniu tej jednostki, to obciążenie pozostałych sędziów obowiązkami nieobecnego sędziego niewątpliwie wpływa na pogorszenie sprawności i jakości postępowania sądowego. Te okoliczności zatem stanowić powinny zasadniczą podstawę inicjatywy podejmowanej przez kolegium sądu. W niniejszej sprawie wniosek Kolegium nie zawiera tej argumentacji, jednakże z akt osobowych odwołującej się wynika, że inspiracją do podjęcia działań przez ten organ było pismo prezesa Sądu Rejonowego w P. do prezesa Sądu Okręgowego w O. z dnia 24 sierpnia 2010 r., w którym przedstawiono sytuację Sądu Rejonowego w P. („od roku Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w P. pozbawiony jest osoby przewodniczącego, co ze zrozumiałych względów skutkuje szeregiem komplikacji. Nakłada się to na ogólnie złą sytuację kadrową Sądu, gdzie na 10 etatów orzeczniczych w praktyce obsadzonych jest jedynie 7”). Zgodnie z § 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego trybu działania Krajowej Rady Sądownictwa oraz postępowania przed Radą (Dz.U. Nr 219, poz. 1623 ze zm.) w sprawach indywidualnych Rada podejmuje uchwały po wszechstronnym rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy na podstawie udostępnionej dokumentacji. Przepis ten obligował Radę w pierwszej kolejności do wyjaśnienia a następnie oceny tych właśnie przesłanek, które legły u podstaw wniosku. Przy czym Rada, uznając przedstawiony materiał za niedostateczny, mogła zażądać jego uzupełnienia przez Kolegium w trybie § 18 ust. 2 tego rozporządzenia. Nierozważenie tego aspektu sprawy powoduje, że zaskarżona uchwała zapadła bez rozpatrzenia zasadniczych przesłanek dotyczących przeniesienia sędziego w stan spoczynku na podstawie art. 71 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych.

Nie należy też tracić z pola widzenia możliwej sytuacji, w której sędzia - mimo potwierdzonej zaświadczeniami lekarskimi niezdolności do pełnienia służby trwającej znacznie dłużej niż rok - nie uzyska orzeczenia, będącego podstawą przeniesienia sędziego w stan spoczynku na podstawie art. 70 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych (co ma miejsce w niniejszej sprawie). W takiej sytuacji nie sposób podważać dokumentacji lekarskiej potwierdzającej niezdolność do służby w konfrontacji z orzeczeniem lekarza orzecznika. Niestwierdzenie trwałej niezdolności do służby nie jest równoznaczne z tym, że sędzia powrócił do zdrowia i jest do tej służby zdolny. Brak owej trwałości może wynikać z rokowań co do powrotu do zdrowia, ale nie w najbliższej przyszłości. Jeśli przewidywany powrót do zdrowia z medycznego punktu widzenia jest możliwy, ale okres leczenia sędziego trwa znacznie dłużej niż rok, po-

jawiają się nowe okoliczności, które powinny być wzięte pod uwagę przez Radę. Odmowa przeniesienia sędziego w stan spoczynku niepełniącego swoich obowiązków z powodu choroby dłużej niż rok powoduje taki oto stan, że sędzia pozbawiony zostaje wynagrodzenia (art. 94 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych), nie podlega także ubezpieczeniu zdrowotnemu (nie osiąga dochodu, z którego płatnik pobiera składkę na ubezpieczenie zdrowotne - art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2007 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.). Sędzia jest więc niezdolny do pełnienia swoich obowiązków, nie ma środków na utrzymanie i nie pozostaje w ubezpieczeniu zdrowotnym.

Z tych względów na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa orzeczono jak w sentencji.

=====